

Slut på fiskelyckan?

Publicerat 2021-08-24

Otaliga är de barn – och vuxna också förresten – som genom tiderna glatt sig åt den präktiga gädda de dragit upp ute i Östergötlands skärgård. Är Malte Skärlund, 15 år och barnbarn till yrkesfiskare i Sankt Anna sedan generationer, en av de sista som får uppleva denna fiskelycka? (Gäddan släpptes tillbaka i sjön.)

Gäddan i ytter- och mellanskärgården är akut hotad, larmar fiskerikonsulenter i både Stockholms och Östergötlands län. Gäddan borde rödlistas! Men hur kunde det bli så här? Och finns det något att göra?



I Morgonekot den 12 juli intervjuas Björn Aronsson, yrkesfiskare sedan 50 år från Birkö i Sankt Anna, som slutat fiska gädda eftersom det helt enkelt inte finns något att fånga...

– Det har varit dippar förr när gäddbestånden minskat, berättar han. Men aldrig har dipparna varit så djupa och långvariga som nu. Det vete tjyvingen om gäddan nånsin kommer att hämta sig igen. Det är klart att vi är oroliga.

Gäddan i skärgården borde rödlistas!

Anledningen till att Ekot ringt upp Björn Aronsson är en rapport från fiskerikonsulent Henrik C Andersson vid Länsstyrelsen i Stockholm. Tillsammans med kollegan på Länsstyrelsen i Östergötland, Jörgen Dahlin, har han under fyra år provfiskat gädda längs Upplands- och Östgötakusten och bl a kartlagt andelen stora gäddor, dvs gäddor på en meter eller mer vilket oftast betyder honor med bra kvalitet på rommen. Ett robust bestånd borde innehålla ca 5-10 procent stora gäddor. Länsstyrelsernas provfisken visade att de stora fiskarna utgjorde 0,4 procent. Minskningarna de senaste åren är så dramatiska att gäddan borde rödlistas i skärgårdsområdena, menar Henrik C Andersson.

Dålig fiskeripolitik tömmer Östersjön på fisk

Det är dålig fiskeripolitik som tömt Östersjön, säger Jörgen Dahlin; först på torsk och nu utsätter vi strömming och skarpsill för allt för hårt fiske vilket ger en explosion av spigg, som i sin tur äter gäddrom och gör att också gäddan drabbas.

Och som om inte det var nog så bidrar både förorenande utsläpp och klimatförändringarna med varmare vatten till övergödningen, som bl.a. visar sig i ymnig algblomning. Algerna – liksom som alla spigghanar som dör efter leken – hamnar sedan på botten där både växtlighet, kräftdjur och musslor kvävs av påväxt och avlagring. Gäddornas lek i grunda vikar blir allt annat än en lek och de få fortfarande häckande ejdrarna – hårt ansatta av örn och mårhund (på finska sidan) – får svårt att hitta de livsavgörande musslorna. Strömmingen har också visat tecken på att vara satt på svältkost. Många magra jämnstora – eller snarare jämnsmå – strömmingar konkurrerar med varandra och med storspiggen om samma föda.

Storskaliga fisket skapar obalanser

Som lök på laxen kan sedan läggas konkurrensen från säl, skarv och sportfiske men framför allt från det storskaliga kommersiella industrifisket som, trots fastställda EU-kvoter, bidrar till obalanser i ekosystemet.

– Ett problem är att EU-kvoterna baseras på "hållbara bestånd" av olika fiskarter och kvoterna har dessutom varit satta på maximalt hög nivå med hänsyn till endast de kommersiella beståndens hållbarhet. För sill/strömming analyseras och förvaltas centrala Östersjöns bestånd som om det vore ett enda medan det i själva verket handlar om flera med olika ursprung och egenskaper, berättar Gustaf Almqvist fiskehandläggare på Länsstyrelsen i Stockholm. När det gäller strömming och skarpsill har vi i Sverige dessutom en reglering av yrkesfisket som innebär att de totala kvoterna är begränsade, dvs, för att någon ska kunna öka sitt fiske måste kvoter köpas av någon som är beredd att sälja sin kvot. Det innebär att yrkesfiskare köpt kvoter av varandra vilket har resulterat i några enskilda stora fartyg som innehar jättekvoter. De bedriver sedan ett mera koncentrerat fiske, som leder till att uttaget lokalt kan bli så stort att ekosystemet påverkas dramatiskt och aldrig hinner hämta sig tills det är dags för nästa vända industriell trålning igen

I Havs- och vattenmyndighetens årliga rapport av Fisk- och skaldjursbestånd i hav och sötvatten 2020 redovisas minskad medelvikt för sillen/strömmingen i Egentliga Östersjön, minskade lekbestånd samtidigt som minskningen i beståndet på grund av fiske, varit större under de senaste tre åren än vad ett långsiktigt hållbart fiske tål. För att försöka hindra att det fiskas mer än beståndet tål har den tillåtna fångstmängden för centrala Östersjön minskats med 36 procent för 2021.

Det hänger på EU om utvecklingen ska kunna vändas

Länsfiskekonsulent Jörgen Dalén var emellertid hoppfull när han intervjuades av Dagens Eko i juli, och tror att det fortfarande finns möjligheter att komma till rätta med obalanserna i Östersjöns ekosystem. En åtgärd är de nya fredningsområden för bl.a. gädda som införts i år och som Arkipelaget berättat om tidigare. (se Fredade lekrområden ska rädda rovfiskarna, Publicerad 21-04-27)

– Det är på EU det hänger om vi på riktigt ska kunna få en ekosystembaserad fiskeriförvaltning och därmed kunna vända utvecklingen, sa Jörgen Dalén till Ekot i juli. Som det ser ut nu går det inte!